

Waarnemingen van deze soort moeten alle herbevestigd worden. Op dit moment drie exemplaren uit Nederland bekend, alle van beneden de rivieren (waar *nielseni* ontbreekt ?). In België en Luxemburg minder zeldzaam in het zuiden (maar niet in de hoge Ardennen). Warmteminnend, mogelijk met een voorkeur voor rijkere bossen.

Eupeodes latilunulatus Collin, 1931

Deze soort is in het verleden veelal als '*Metasyrphus nitens*' gedetermineerd (zie aldaar) en ook verwarring met *luniger* is goed mogelijk. Een typische *latilunulatus* heeft golvende banden op het achterlijf (ongeveer als *nitens*). De zwarte buikplaatjes zijn ovaal en in de regel op segment 4 kleiner dan op segment 3, maar in vergelijking met *luniger* wel breder. Typische mannetjes hebben de hoek tussen de ogen aanzienlijk groter dan 90 graden (als *nielseni*). De kleur van de beharing van het schildje is zeer variabel: vaak geheel zwart, soms met gele haren ertussen en in een enkel geval geheel geel. Deze soort staat te boek als zeldzaam, maar herdeterminaties en nieuwe vangsten moeten de werkelijke verspreiding in kaart brengen. Succes!

Wouter van Steenis & Theo Zeegers

Waarnemingen van *Microdon* in de Leemputten bij Staverden

Inleiding

Vanaf 1996 inventariseren we libellen in de Leemputten bij Staverden, gemeente Ermelo. Daar kwam in 1997 het lopen van een dagvlindermonitoringsroute bij. En in 1999 werd hieraan het inventariseren van zweefvliegen toegevoegd. De aanleiding om zweefvliegen te gaan inventariseren betrof een oproep in Natura (nov. 1998) waarin geïnteresseerden werd gevraagd mee te werken aan het landelijk gestarte Zweefvliegenproject. Naast deze oproep speelt uiteraard het feit mee dat we belangstelling hebben voor deze insectengroep, waarvan de prachtige felle kleuren en de vliegkunst van een aantal soorten ons bijzonder aanspreken. Die vliegkunst en kleurenpracht gaan echter niet op voor de *Microdon*'s die we in de maand mei en de Leemputten vonden. Desondanks zijn zij toch de hoofdrolspelertjes in dit artikelje.

Beknpte kennismaking met de Leemputten

De Leemputten is een natuurgebied van 33 hectare, gelegen op de Noordwest-Veluwe nabij het landgoed Staverden. Het is eigendom van de gemeente Ermelo. Op een relatief klein stukje grond vinden we hier een grote diversiteit aan biotopen. Kleiputten, vennen, greppels, een natte laagte, heischrale graslandjes, natte heide, droge heide, dennenbos, stukjes broekbos en een vochtig stukje voormalig cultuurgraslandland zijn voldoende ingrediënten om voor een grote rijkdom aan bijzondere soorten planten en dieren garant te staan.

Microdon eggeri

Op 9 mei 1999 werd ik tijdens het zoeken naar zweefvliegen op een heischraal graslandje in het noordelijke deel van de Leemputten, geroepen bij een 'bijachtig' insect dat op een berkestronk zat. Het insect beschikte over langere antennes dan de zweefvliegen die we in de afgelopen weken hadden gevangen. Uit voorstudie in de afgelopen maanden had ik geleerd dat er ook zweefvliegen voorkomen met langere antennes en dus besloot ik het diertje voor determinatie mee te nemen. Het vangen gaf

geen enkel probleem. Vliegen bleek niet zijn sterkste kant te zijn. Verder zoekend vond ik kort daarop een paartje van deze bijachtigen in copula, ongeveer twintig meter verwijderd van de berkestronk waarop het eerste individu werd gevonden. Thuis werden de boeken erop nageslagen en de kopvorm, antenne, borststuk, schildje en achterlijf leidden mij met behulp van de JBU Zweefvliegengentabel naar de *Microdon*'s.

De KNNV Veldgids nr 1 van V.S. van der Goot toonde me vervolgens een *Microdon* waar mijn vondst behoorlijk veel overeenkomst mee had. Om meer zekerheid te krijgen besloot ik om deskundige hulp in te roepen en wendde me tot het EIS. Zij verwezen me naar Wouter van Steenis, die als deskundige bij determinatieproblemen te raadplegen is. Met Wouter werd de *Microdon* telefonisch op onderdelen doorgenomen. Grootte van het insect 10 mm, antennes relatief lang, borststuk bezet met geelbruine haren, schildje glimmend zwart, het schildje is als het ware aan de onderkant afgezet met grijswitte haren, het achterlijf is vrij breed en er lopen twee grijswit gekleurde haarbanden overheen. De beschrijving leidde naar de determinatie van *Microdon eggeri*. Van deze soort wordt in de Voorlopige Atlas gezegd dat ze in het binnenland verspreid kan worden aangetroffen. De larven zijn bekend uit mierennesten van *Lasius fuliginosus*, *L. niger* en de *Formica rufa*-groep waar ze onder de schors van berken of dennen zijn aangetroffen. Ik had het insect van een berkestronk geplukt maar niet gelet op mierennesten. *M. eggeri* is beslist geen algemene soort en het is derhalve een leuke vondst.

Microdon mutabilis

Op 19 mei 1999 was ik in het zuidelijk deel van de Leemputten op zweefvliegenjacht op het vochtige, voormalig cultuurgraslandje. Hier vond ik op boterbloemen een tweetal 'bijachtigen' die me aan *M. eggeri* deden denken. Een individu ging mee voor determinatie. Ook hier was het vangen geen probleem. Thuis viel op dat het individu wat forser was dan *M. eggeri*. Nadere bestudering leerde dat het diertje een roodbruin schildje had en een breed achterlijf (ww). Opnieuw de hulp ingeroepen van Wouter en weer stap voor stap de determinatiekenmerken doorgelopen. Ditmaal leidde het spoor naar *M. mutabilis*. De Veldgids nr 1 ernaast gelegd en mijn vondst leek als twee druppels water op de afbeelding in de veldgids. In de voorlopige atlas wordt de volgende beschrijving gegeven: een zeldzame soort van vochtige plaatsen, die erg achteruit is gegaan. De larven komen voor in mierennesten van *Lasius niger*, *Myrmica ruginodis* en het geslacht *Formica*.

Het gegeven om binnen twee weken twee soorten *Microdon*'s in dit kleine stukje natuur te hebben gevonden is een bijzonderheid en voor mij een extra stimulans om intensief naar zweefvliegen te blijven zoeken. Het idee om hierover een artikeltje te schrijven voor de Zweefvliegennieuwsbrief werd me als suggestie aangereikt door Wouter van Steenis, die ik hierbij wil bedanken voor zijn hulp bij de determinaties.

Literatuur

- BARENDREGT, A., 1991. Zweefvliegengentabel 8e druk. - Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.
GOOT, V.S. VAN DER, 1989. Veldgids 1, Zweefvliegen. - Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging/ Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.
NJN, 1998. Voorlopige atlas van de Nederlandse zweefvliegen (*Syrphidae*). - EIS-Nederland, Leiden en NJN, 's-Graveland.

H. A. Wouda
Lange Haeg 133
3853 EG Ermelo
0341-560106